

вуд, предизвиква в 1040—41 г. въстанието на Петър Делин в Ниш, а следваременно и въстание в Сръдец, ръководено от „именият маж Ботко“. И двете въстания свършват съвсемно поражение и съ неизбежното разорение на размирнитъ области.

След половинт вѣкъ, презъ лѣтото на 1096 г., Сръдецъ бива оплачкосанъ отъ нови пришледи — отъ нередовнитъ войски на първитъ кръстоносци, тръгнали за Изтокъ по дравата Via Singidunum — отъ Вена, презъ Бѣградъ и Сръдецъ, за Константиноградъ.

Въ началото на XII в., когато Византия, заплашена по-малко може-би отъ Иконийския султанъ, отколкото отъ тия, които ѝ сж предлагали своята подкрепа, е имала всѣкия интересъ да не предизвика недоволство у подвластнитъ си чужди народи, централната властъ намира за много напредмено да натрпа на Охридската църква архиепископа — византиецъ Теофилактъ, чито отношение къмъ паството му, източно вече и отъ непомоснитъ данци, поради постояннитъ войни, довежда до широко разпространение на богомилството — като миренъ изразъ на дълбокото, едновременно вѣрско и политическо, народно негодуване. Най-многобройна и организирана е била богомилската община в Сръдецъ; нейниятъ старей — Дѣльмъ Сръдечетъй — е билъ пръвъ свещенослужителъ въ богомилската секта. Ето защо, когато въ 1110 г. монахъ — богомилъ Василий билъ изгоренъ на Хиподрома заради еретическитъ си проповѣди, единъ пловдивски павликнинъ, по име Лекъ, идва именно въ Сръдецъ да вдигне ново въстание, сега вече отъ вѣрски характеръ. Макаръ и потушенъ най-накрай, този бунтъ е билъ достатъчно сериозенъ, за да принуди императоръ Алексий I Комнинъ да се установи въ Пловдивъ, откъдетъ е насочвалъ действията противъ въстаницитъ.

Презъ 1183 г. кулитъ на Сръдечката крепостъ били разрушени отъ съюзнитъ войски на сърби и маджари, изпратени отъ Палата въ кръстоносенъ походъ противъ императоръ Андроникъ Комнинъ, който, предвиждайки завоевателнитъ намѣрения на латинскитъ републики, още въ началото на своето царуване устроилъ противолатински погромъ въ столицата си. Като трофей, унгарскитъ императоръ Бела III отнесълъ мощитъ на народния светецъ Иоанъ Рилски, които се покоили тогава въ Сръдецъ, въ едноименна църква, съградена въ честъ на Рилски отшелникъ още отъ царъ Петра. Но четири години по-късно, при сключаването на брака си съ унгарската принцеса Маргарита, дъщеря на Бела III, императоръ Исакъ Ангелъ измолва мощитъ на българския светецъ да бъдатъ върнати въ Сръдецъ. Защото Търновското царство било вече възобновено въ преди една година и населеното на неосвободенитъ още български земи е трѣбвало да има единъ поводъ по-малко за недоволство и тежление къмъ новата държава.

На следната — 1188 — година, императоръ Исакъ Ангелъ измолвалъ въ Сръдецъ, откъдето ръководилъ военнитъ действия срещу Аския I и обсадата на Ловечъ. Плаената при тая обсада българска царица Елѣна прекарала сжко нѣколко месеци въ

Сръдецъ, докато била замѣстена въ заложничеството отъ най-младшия си деверъ Иоанций, бѣдлшия царъ Калоявъ. Останенъ въ Сръдецъ, Калоявъ още презъ 1189 г., при приближаването войскитъ на Фридрихъ Барбароса, застава начело на избухналото въ града въстание. Въ продължение на следвацитъ три години Сръдецъ е непрекъснато арена на нашествия и разорения — въ 1189 г. отъ стохиладната армия на Фридрихъ Барбароса, а презъ 1190—92 г. — отъ войскитъ на сръбския кралъ Стефанъ Нѣманъ, който разрушилъ въ войната си съ Византия западнитъ български крестови Нишъ, Скопие, Призрѣвъ, Сръдецъ, Перникъ, Велбуждъ и Стобъ. Едва презъ 1192 г. Исакъ Ангелъ разбилъ сѣрбитъ при Морава и заелъ Бѣградъ. Въ сжщото време братовчедътъ на императора, Константинъ Ангелъ, спира напредването на Аския I презъ Боруйщина — Веренъ къмъ Тракия и, насърченъ отъ успѣха си, се прогласилъ за императоръ, като дори потърсилъ подкрепата на българския царъ противъ Исакъ Ангела. Това последво обстоятелство предизвикало силно негодувание у привърженицитъ на узурпатора, който билъ арестуванъ отъ собствентъ си стратели и, по заповѣлъ на императора, ослабень.

Възползуванъ отъ борбитъ между двамата братовчеди, Аския I взема безъ обсада Сръдецъ презъ 1194 г. За пазителъ на тази кръстова крестови българскитъ царъ не намѣрилъ по-сигуренъ стражъ отъ братъ си Калоявъ.

Отъ сега нататкъ, подъ закрилата на отечествената властъ, Сръдецъ крепие и преуспѣва въ миренъ животъ. Крестовнитъ идоле били възстановени съ 70,000 бойници, стражи отъ 1,700 кули бѣли надъ града, двадесетъ и седемтѣхъ тежки врати се отваряли не вече подъ напора на нежелани пришледи и врагове, а само по царско благоволение — за съюзници и приятели на могщата Калоянова и Иоанъ-Аскиянова държава.

Отъ тукъ, презъ мартъ 1221 година, минавалъ злополучнитъ и кратковремененъ латински императоръ Robert de Courtenai, сестринъ синъ на Балдуинъ I и ууйчо на унгарската княгиня Мариа, дъщеря на кралъ Андрей II, която току-що била станала българска царица. Следъ вѣнчаването ѝ съ Иоанъ-Аския II, въ началото на 1221 г., царицата, царътъ, латинскитъ императоръ и много придворни се отпразни презъ България за Цариградъ.

Осемнадесетъ години по-късно, въ 1239 год., Иоанъ-Аския II идва тукъ, за да посрещне най-малкия братъ на Robert de Courtenai — двадесетъ годишния императоръ Балдуинъ II, който, следъ нескончаеми преговори съ германския императоръ Фридрихъ II, успѣлъ най-после, чрезъ залахата на френския кралъ Людовикъ IX, да изтъргне за сѣбраната въ Европа помощна армия въ защита на латинската империя срещу византийскитъ нашествия, свободенъ пропускъ презъ земитъ на упорития Хоенщaufенъ и на съюзницитъ му — кралъ Бела IV, братъ на покойната вече българска царица, и Иоанъ-Аския.

Пакснитъ легатъ, бившиятъ солунски латински архиепископъ, изгоненъ отъ възстановения въ Епиръ тѣтъ на царя — Киръ Теодоръ Комнинъ, Синигалскитъ епископъ, седемстотинъ рицари и